

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

LAUSUNTO

28.4.2015

Dnro 324/2015

Viite: Lausuntopyyntö LVM/321/13/2014

Asia: Lausuntopyyntö yksityistielain uudistustarpeita koskevasta selvitysmiehen raportista

Taustaa

Poronhoitoalue on laajuudeltaan 122 936 km² eli runsaat 36 prosenttia koko Suomen pinta-alasta. Poronhoito on vuosisatoja vanha elinkeino Pohjois-Suomessa. Sen merkitys paitsi historiallisesti ja kulttuurisesti sekä myös nykypäivänä tärkeänä elinkeinona on kiistaton.

Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikaikainen nautintaoikeus, joka on poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (Poronhoitolaki 848/1990). Poronhoito perustuu laajoihin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkieron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Laidunnusoikeus vallitsee koko poronhoitoalueella maan omistussuhteista riippumatta, poikkeukset siihen on lueteltu laissa. Poronhoitolaissa (53 §) säädetään myös neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä. Lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poronhoidon alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä. Tämä edellyttää kaikessa alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioon ottamista.

Poronhoitoalue on jakautunut 54 paliskuntaan, poronhoidon itsenäiseen paikalliseen yksikköön. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet) ja niille siirtymiseen käytettävät alueet sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Porot laiduntavat vapaasti paliskuntansa alueella, tosin viime vuosikymmenten aikana eteläisimmissä paliskunnissa on vakiintunut tapa, että poroja pidetään talvisin n. kolme kuukautta joko suljetussa tai avoimessa tarhassa pienellä alueella lisäruokintaa varten.

Vuotuisissa poronhoitotöissä on kaksi huippua, juhannuskesän vasanmerkintä ja syyskauden erotustyöt. Vasanmerkintä kestää 3-4 viikkoa ja kaikki paliskunnat eivät sitä tee. Syyskauden erotukset alkavat syyskuun lopulla jatkuen tammi-helmikuulle asti. Näissä töissä liikutaan laajalti maastossa porot kultakin alueelta vasanmerkitys- tai erotusaitoihin kooten. Pääosa poronhoitotyöstä tehdään maastossa maastoliikennevälinein (moottorikelkat, mönkijät, pienhelikopterit). Esimerkiksi poromiesten käyttämät mönkijät ei ole rekisteröity tieliikenteeseen kuten ovat usein kaikkien muiden tahojen käytössä olevat mönkijät.

Poronhoidon tienkäytöstä

Poronhoitajat käyttävät tiestöä työssään suhteellisen vähän; poronhoitotöissä liikutaan pääasiassa maastossa. Maastoon päästään metsäautoteiden kautta, joiden käytöstä on sovittu Metsähallituksen tai metsäautoteiden tiekuntien kautta. Nykyvuosina paliskunnat ovat liittyneet metsäteiden osakkaiksi, jos se on katsottu järkeväksi ja tieyksiköinnin osalta käyttöön nähden kohtuulliseksi. Satunnainen teiden käyttö on vaikeuttanut paliskuntien kohdalla tieyksiköintiä ja aiheuttanut erimielisyyksiä paliskuntien ja tiekuntien välillä. Erotuspaikoille, joissa

on kiinteitä rakenteita, tapahtuva liikenne on helpommin arvioitavissa. Liikenne niille tapahtuu pääasiassa kahdesti vuodessa, em. porotyöaikoina.

Poronhoidon ajatuksia tielainsäädäntöön

1. Selvitysmiehen raportissa tarkastellaan mm. yksityisteiden eri käyttäjiä harvaan asutulla maaseudulla. Näiksi mainitaan asuminen, maatalous, metsätalous, muu tuotantotoiminta, muu työssäkäynti, vapaa-aika jne. Poronhoitoalueella poronhoitajat/paliskunnat ovat myös yksi tienkäyttäjä. Poronhoitoa eikä myöskään laajasti tiestöä käyttävää metsästystä ole raportissa mainittu.
2. Paliskuntien liikenne voidaan jakaa kahtia: liikenteeseen aita- ja kämppäarakennelmille liittyen vasanmerkintään/erotustöihin sekä muuhun poronhoitotöiden yhteydessä tapahtuvaan liikenteeseen, mikä ei ole paikkaan sidonnaista. Jälkimmäisen voi rinnastaa satunnaiseen ulkopuoliseen käyttöön, mikä selvitysmiehen arvion mukaan tulisi säilyä edelleen pääsääntöisesti vapaana ja maksuttomana. Poronhoitotöissä liikkuminen on edelleen rinnastettava satunnaiseen käyttöön esim. virkistyskäyttöön.
3. Kynnyskysymys pohjoisessa on, mikä tie katsotaan metsäautotieksi ja mikä ei. Asiasta on taitettu peistä jo vuosia metsäautoteiden käytön suhteen (Liikenne Metsäautoteillä, liite 1)
4. Jos tielainsäädäntö ei koskettaisi tulevaisuudessa metsäautoteitä, tämä voisi olla poronhoidon näkökulmasta hyvä asia. Silloin niitä koskisivat aserajoitukset (aseen kuljettaminen ajoneuvossa on maastossa kielletty). Poronhoidon kannalta olisi hyvä, kun ulkopuolisten aseisiin liittyisi näin viranomaisten kontrollin mahdollisuus ja voisi olettaa, ettei metsään vietäisi aseita luvattomasti esim. salametsästys-tarkoituksessa.
5. Selvitysmiehen raportin mukaan lähtökohtana voidaan pitää, ettei tietä saa tehdä tai tieoikeutta myöntää, jos siitä aiheutuu huomattavaa haittaa asutukselle, luonnolle tai muulle ympäristölle tai yleiselle tai yksityiselle edulle. Tähän luetteloon tulee lisätä myös poronhoito. Poronhoito tarvitsee yhteisiä ja ehjiä laidunkokonaisuuksia ja tierakentamisella niitä ei tule enää pirstoa.
6. Paliskuntain yhdistys esittää kutsun liikenne- ja viestintäministeriön edustajille tulla tutustumaan poronhoidon tienkäyttöön ja poronhoitoon sen näkökulmien esiintuomiseksi.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ao/kh/ms